МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ

СТАРА ЗАГОРА

с подкрепата на
СДРУЖЕНИЕ НА ХОТЕЛИЕРИТЕ И РЕСТОРАНТЬОРИТЕ – СТАРА ЗАГОРА

РЕГИОНАЛНА ПРОГРАМА

„Детство без тютюнев дим”

2012 – 2024 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Визия 3

1. Стратегическа цел 5
2. Оперативни цели 5
3. Задачи 5
4. Целеви групи 6
5. Партньори 6
6. Очаквани резултати 6
7. Дейности и индикатори 7
8. Времедиаграма 10
9. Програма 2012 г. 11

ВИЗИЯ

Утвърждаване на област Стара Загора като свободна от тютюнев дим среда, изграждаща здравословен стил на живот за деца и бъдещи родители.

Увод

По данни на Световната здравна организация пушачите в света са около 1.3 милиарда, от които мъжете са 1 милиард. Очаква се до средата на 21 век общият брой на пушачите да надхвърли 1, 650 милиарда души. Смъртните случаи, свързани с тютюнопушенето, към 2020 г. се очаква да бъдат повече от 9 милиона годишно.

Сред младите хора (15 години) разпространението на ежеседмичното тютюнопушене представлява средно 24% (24% сред момчетата и 23.5% сред момичетата).

Разпространение на тютюнопушенето в Република България и в гр. Стара Загора

Резултатите от различни изследвания през последните 50 години показва, че тютюнопушенето в нашата страна е широко разпространено и равнището му непрекъснато нараства. Относителният дял на пушачите сред населението на 15 и повече години е нараснал от 13.7 % (1952 година) на 26,5 % (1986 година), и достига през 2008 година 38,8 %.

Голям проблем е тютюнопушенето сред младите хора. Проучване в рамките на Глобално изследване на младежта и тютюна (GYTS) през 2008 г. сред ученици на възраст 13-15 г. установява, че редовни пушачи са 24.4% от момчетата и 31.6% от момичетата. Проучвания, проведени на територията на областта през годините, показват съизмерими и по-високи данни за нивото на тютюнопушене сред учениците.

При проведено през октомври – ноември 2010 г. анкетно проучване на тема „Тютюнопушене и бременност" в гр. Стара Загора сред 87 бременни жени по случаен подбор бе установено, че 30% от тях са активни пушачи. Това показва остра необходимост от предприемане на съответни мерки с цел опазване на майчиното здраве.

При проведеното през септември – октомври 2009 година анкетно проучване сред 227 учители в старозагорски училища, 16.3% от които мъже и 83.7% жени, бе установено, че 43 % от тях са пушачи. На въпроса какви мерки за ограничаване на тютюнопушенето предлагат 37% считат, че е необходима пълна забрана на тютюнопушенето на обществени места, 26% подкрепят идеята за повишаване на информираността на населението по отношение на вредата от тютюнопушенето, а 28 % смятат, че никакви забрани няма да помогнат.

Постигането на устойчиви положителни резултати в контрола на тютюнопушенето зависи на първо място от това доколко е успешно формирането на мотивация за промяна на поведението.

Това може да се очаква на основата на осъзнаване на собствената уязвимост към тютюнопушенето като рисков фактор и за степента на неговото въздействие върху собственото здраве, което е свързано и с предоставянето на възможно най-пълна информация за ползите, произтичащи от промяна на поведението в положителна насока.

През настоящата 2011 година РЗИ – Стара Загора стартира работа по Програма СИНДИ - проект „Здрави деца в здрави семейства". Изследвани са факторите на риска за здравето на ученици от 14 до 18 год. възраст от гр. Стара Загора. Резултатите от проучването ще бъдат използвани при планирането на интервенционни дейности в областта на профилактиката на хроничните неинфекциозни болести при децата.

Резултатите дават уникална информация за разпространението на тютюнопушенето сред българските ученици. Получените данни са доказателство за това, че детското пушене е изключително сериозен и приоритетен проблем на общественото здраве и подчертават императивната нужда от разработване и внедряване на профилактични програми още в ***началната училищна възраст****, насочени към предотвратяване или максимално отлагане на пропушването. Програмите, насочени към юношеската възраст, освен в тези две посоки, трябва да осигуряват помощ и подкрепа на тези, които желаят да се откажат. Получените резултати подкрепят необходимостта от* ***диференциран подход при разработване на интервенционни програми и адаптирането им във възрастов план*** *към особеностите на тютюнопушенето при момчета и момичета.*

Опитът по прилагането на Наредбата за условията и реда, при които се допуска тютюнопушене в закрити обществени места и в сградите с обособени работни маста /приета с ПМС № 264/09.11.2010 г./ дава основание да се направи извода, че трябва да се работи за промяна на навиците от най-ранна детска възраст, да се формира отношение на нетърпимост към пушачите на обществени места и в домовете, да се *засили контролът по спазване забраната на тютюнопушене* на определените места, като успоредно с това се ***подкрепя и засилва обществената нетърпимост към тютюнопушенето.***

1. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ

Подобряване здравето на населението от област Стара Загора чрез промяна в нагласите на подрастващите към активно и пасивно тютюнопушене.

2. ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

2.1. Намаляване на тютюнопушенето, особено сред подрастващите.

2.2. Ограничаване тютюнопушенето на обществени места.

2.3. Намаляване на толерантността и създаване на нетърпимост към тютюнопушенето сред подрастващите.

2.4. Повишаване избора на алтернативи на тютюнопушенето.

3. ЗАДАЧИ

3.1. Изграждане на структура за управление и координиране на дейностите за ограничаване на тютюнопушенето и по изпълнение на Програмата;

3.2. Разработване на пакет от дейности за ограничаване на пасивното тютюнопушене;

3.3. Осигуряване на възможности за обучение, комуникация и обществена информираност за вредата от тютюнопушенето и начините за преодоляване на тютюневата зависимост;

3.4. Прилагане на алтернативни дейности на тютюнопушенето сред младите хора;

3.5. Провеждане на изследвания и анкетни проучвания;

3.6. Поддържане на ефективно сътрудничество и взаимопомощ с обществени агенции, неправителствени организации и граждански общества.

4. ЦЕЛЕВИ ГРУПИ

- деца и ученици от 6 до 18 год. възраст;

- бременни и кърмещи жени;

5. ПАРТНЬОРИ

- Медицински специалисти
- Детските заведения и училища
- Висшите медицински и педагогически университети
- Общините
- Средствата за масова информация
- Неправителствени организации и сдружения
- Педагогически съветници

6. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Ключов момент в изпълнение на целите на програмата е участието както на държавни, общински, стопански и неправителствени институции и организации, така и на обществото като цяло. Следва да се очаква:

- намаление на тютюнопушенето сред подрастващите;
- задържане възрастта на пропушване с очертаване на тенденция за повишаването и;
- промяна в нагласите на целевата група в посока на трайно негативно отношение към тютюнопушенето;

7. ДЕЙНОСТИ И ИНДИКАТОРИ

2012 – 2024 г.

ЗАДАЧИ	ДЕЙНОСТ	ИНДИКАТОР
Задача 1. Изграждане на структура за управление и координиране на дейностите за ограничаване на тютюнопушенето и по изпълнение на Програмата;	➢ Създаване на Съвет за ограничаване и предотвратяване на тютюнопушенето и провеждане на редовни заседания.	Работещ СОПТ, който провежда заседания всяко тримесечие
	➢ Създаване и поддържане на актуална рубрика в интернет страницата на РЗИ и СХР.	Създадена и поддържана актуална информация на интернет страницата на РЗИ и СХР
Задача 2. Разработване на пакет от дейности за ограничаване на пасивното тютюнопушене;	➢ Провеждане на анкетни проучвания сред целевите групи.	Проведени проучвания, оповестени резултати
	➢ Провеждане на широка медийна кампания за ползите от забрана на тютюнопушенето.	Увеличение на процента от населението, подкрепящ забраната за тютюнопушенето.
	➢ Провеждане на контрол по спазване изискванията на Наредбата за условията и реда, при които се допуска тютюнопушене в закрити обществени места и в сградите с обособени работни маста /приета с ПМС № 264/09.11.2010 г./ Обявяване на резултатите от проверките чрез средствата за масово осведомяване и интернет страницата.	Намален брой на констатираните нарушения и повсеместно спазване на Наредбата
Задача 3. Осигуряване на възможности за обучение, комуникация и обществена информираност за вредата от тютюнопушенето и начините за преодоляване на тютюневата зависимост;	➢ Интервенционни дейности в детски и учебни заведения на областта.	Брой обучителни мероприятия Брой обучени лица
	➢ Актуализиране и разпространение на образователните материали за учители и ученици.	Актуализирани и разпространени образователни материали
	➢ Организация по осигуряване на възможности за допълнителна квалификация на учители за работа със здравно-образователни програми по проблемите на тютюнопушенето	Брой обучени преподаватели
	➢ Обучение на ученици за прилагане на подхода “Връстници обучават връстници”	Брой училища, които прилагат подхода “Връстници обучават връстници” в училищните програми за здравно

		образование
	➢ Разработване, актуализиране и разпространение на образователни материали за учителите и децата в детските градини.	Разработени и разпространени актуализиране образователни материали за учителите и децата в детските градини.
	➢ Разработване на мерки по Програма СИНДИ „Здрави деца в здрави семейства" с цел предотвратяване на пропушването, както и за здравните рискове в резултат на тютюнопушенето и излагането на въздействие на тютюневия дим, за преимуществата от прекратяване на тютюнопушенето и от здравословен начин на живот без тютюн при целевата група.	Проведено проучване за установяване на ефективността им.
Задача 3. Осигуряване на възможности за обучение, комуникация и обществена информираност за вредата от тютюнопушенето и начините за преодоляване на тютюневата зависимост;	➢ Разпространение и прилагане на тези мерки преимуществено сред подрастващите в образователните институции /детски и учебни заведения/ и в местата за спорт.	Брой проведени обучения Брой обучени лица
	➢ Повишаване информираността сред подрастващи за: - рисковете за здравето при тютюнопушене; - развитието на зависимост; - опасностите от излагането на цигарен дим; - ползата от живот без цигарен дим.	Брой проведени информационни кампании сред целевите групи. Брой достигнати представители на целевите групи.
	➢ Излъчване на филми, аудио и видео клипове за вредата от тютюнопушенето; разработване, отпечатване и разпространение на печатни материали (постери, книги, брошури, стикери в заведенията, страница в менютата им, подложки за чаши, дипляни), компютърни игри, дискове с информационни и обучителни материали, предназначени за целевите групи, организиране на конкурси и изложби. ➢ Създаване на фейсбук страница на програмата с подходящи блогове.	Издадени печатни материали Излъчени телевизионни клипове и филми Разпространени стикери и подложки в заведенията Въведени страници в менютата
	➢ Провеждане на семинари с журналисти на областно ниво за предоставяне на актуална информация за здравно-социалните и икономически вреди от тютюнопушенето.	Брой проведени семинари и участвали журналисти. Брой публикации в регионални медии
Задача 3. Осигуряване на възможности за обучение, комуникация и обществена информираност за вредата от тютюнопушенето и начините за преодоляване на тютюневата зависимост;	➢ Учредяване и връчване на годишни награди на медии и журналисти с най-активно участие в борбата с тютюнопушенето, както и на собственици на заведения за хранене и развлечения, предлагащи най-добри услуги и условия за работа в среда, свободна от тютюнев дим.	Брой журналисти и материали, включени в конкурса Брой собственици на заведения и предприятия, включени в конкурса
	➢ Подкрепа участията в конкурси за разработване и реализация на здравно-образователни проекти от НПО, училища, младежки клубове, РЗИ за превенция на тютюнопушенето.	Реализирани проекти Брой на участниците
	➢ Широко разгласяване дейността на кабинета за отказ от тютюнопушене към РЗИ.	Брой посещения в кабинета

Задача 4. Повишаване избора на алтернативи на тютюнопушенето;	➢ Привличане на правителствени организации и спортни клубове с цел осигуряване на облекчен режим за достъп на подрастващите	Брой бази с облекчен режим на ползване
	➢ Създаване на мрежа от клубове по интереси	Брой клубове
Задача 5. Провеждане на изследвания и анкетни проучвания;	Провеждане на всеки три години на проучвания за: • потреблението на тютюневите изделия; • разпространение на тютюнопушенето сред различни групи от населението; • водещите причини за пропушване;	Анализ на резултатите от анкетните проучвания
Задача 6. Поддържане на ефективно сътрудничество и взаимопомощ.	➢ Създаване и поддържане база данни на партньори по програмата	Регистър

8. ВРЕМЕДИАГРАМА

Задачи	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Задача 1. Изграждане на структура за	*		*		*		*		*		*		

управление и координиране на дейностите за ограничаване на тютюнопушенето и по изпълнение на Програмата и актуализация при необходимост;													
Задача 2. Разработване на пакет от дейности за ограничаване на пасивното тютюнопушене;	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Задача 3. Осигуряване на възможности за обучение, комуникация и обществена информираност за вредата от тютюнопушенето и начините за преодоляване на тютюневата зависимост;	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Задача 4. Повишаване избора на алтернативи на тютюнопушенето;	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Задача 5. Провеждане на изследвания и анкетни проучвания;	*			*			*			*			*
Задача 6. Поддържане на ефективно сътрудничество и взаимопомощ.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

9. ПРОГРАМА – 2012 г.

Работната програма е съставена въз основа на приоритетите - Приложение № 1.

ПРОГРАМА ЗА 2012 г.

в изпълнение на Регионална програма „ Детство без тютюнев дим”

№ по ред	Дейност	Изпълни-тели	Срок	Резултати/Индикатори
1	2	3	4	5
1.	**Изграждане на структура за управление и координиране на дейностите по ограничаване на тютюнопушенето и по изпълнение на програмата**			
1.1.	Създаване на Съвет за ограничаване и предотвратяване на тютюнопушенето и провеждане на редовни заседания.	РЗИ	01.2012 г.	Работещ СОПТ, който провежда заседания всяко тримесечие
1.2.	Създаване и поддържане на актуална рубрика в интернет страницата на РЗИ и СХР – Стара Загора	РЗИ, СХР	м. март-декември 2012 г.	Създадена и поддържана актуална информация на интернет страницата на РЗИ и СХР
2.	**Разработване на пакет от дейности за ограничаване на пасивното тютюнопушене**			
2.1.	Обработка на данни от анкетното проучване сред 14-18 г. младежи, проведено в рамките на програма СИНДИ, в раздел „Тютюнопушене”.	РЗИ	05.2012г.	Анализ на данните от проучването
2.2.	Провеждане на широка медийна кампания за ползите от забрана на тютюнопушенето , в т. ч. световен и международен тематични дни на здравето	РЗИ РЗИ	м.януари – декември 2012 г. 31 май 2012 ноември 2012	Медиен отзвук. Увеличение на процента от населението, подкрепящ забраната за тютюнопушенето Медиен отзвук
2.3.	Провеждане на контрол по спазване изискванията на Наредбата за условията и реда, при които се допуска тютюнопушене в закрити обществени места и в сградите с обособени работни маста /приета с ПМС № 264/09.11.2010 г./. Обявяване на резултатите от проверките чрез средствата за масово осведомяване и интернет страницата на РЗИ.	РЗИ	2012 г.	Намален брой на констатираните нарушения и повсеместно спазване на наредбата
2.4.	Създаване на регистър на заведения без тютюнев дим и публикуването му в сайта на РЗИ и СХР	РЗИ, СХР	м. януари 2012 г.	Брой заведения, включени в регистъра
2.5.	Актуализиране на публичен регистър на заведения без тютюнев дим.	РЗИ, СХР	м. февруари декември 2012 г.	Брой заведения

2.6.	Обявяване на пилотно заведение, посещавано от млади хора, с отстъпка за непушачи.	РЗИ, СХР	2012 г.	Брой обявени заведения
3.	**Осигуряване на възможности за обучение, комуникация и обществена информираност за вредата от тютюнопушенето и начините за преодоляване на тютюневата зависимост**			
3.1.	Интервенционни дейности в детски и учебни заведения на областта.	РЗИ	януари – декември 2012 г.	Брой обучителни мероприятия Брой обучени лица
3.2.	Разработване и актуализиране на образователните материали за учители и ученици.	РЗИ	март 2012 г.	Разработени образователни материали
3.3.	Организиране на обучения за учители за работа със здравно-образователни програми по проблемите на тютюнопушенето	РЗИ	април – декември 2012 г.	Брой обучени преподаватели
3.4.	Обучение на ученици за прилагане на подхода “Връстници обучават връстници”	РЗИ	януари – декември 2012 г.	Брой училища, които прилагат подхода “Връстници обучават връстници” в училищните програми за здравно образование
3.5.	Актуализиране и разпространение на образователни материали за учителите и децата в детските градини.	РЗИ	април - декември 2012 г.	Актуализирани и разпространени образователни материали за учителите и децата в детските градини.
3.6.	Повишаване информираността на населението и особено на децата, младежите и уязвимите групи за: - рисковете за здравето при тютюнопушене; - развитието на зависимост; - медицинската и социалната цена на консумацията на тютюневи изделия; - опасностите от излагането на цигарен дим; - ползата от прекратяване на пушенето и живот без цигарен дим.	РЗИ	януари – декември 2012 г.	Брой проведени информационни кампании сред целевите групи. Брой достигнати представители на целевите групи.
3.7.	Излъчване на филми, аудио и видео клипове за вредата от тютюнопушенето; разработване, отпечатване и разпространение на печатни материали (постери, книги, стикери в заведенията, страница в менютата им, подложки за чаши, брошури, дипляни), компютърни игри, дискове с информационни и обучителни материали, предназначени за различни целеви групи. Създаване на фейсбук страница на програмата с подходящи блогове.	РЗИ СХР	януари – декември 2012 г. юни 2012 г.	Издадени печатни материали Излъчени телевизионни клипове и филми Разпространени стикери и подложки в заведенията Въведени страници в менютата Налична страница във фейсбук
3.8.	Провеждане на кръгла маса с журналисти на областно ниво за предоставяне на актуална информация за здравно-социалните и икономически вреди от тютюнопушенето	РЗИ	31.05.2012 ноември 2012	Брой проведени мероприятия и участвали журналисти. Брой публикации в регионални медии
3.9.	Учредяване и връчване на годишни награди на медии и журналисти с най-	РЗИ, СХР	март –	Брой журналисти и материали, включени в

	активно участие в борбата с тютюнопушенето, както и на собственици на заведения за хранене и развлечения и предприятия, предлагащи най-добри услуги и условия за работа в среда, свободна от тютюнев дим и акцент – здравето на подрастващите от 6 до 18 години		ноември 2012	конкурса Брой собственици на заведения и предприятия, включени в конкурса
3.10.	Подкрепа участията в конкурси за разработване и реализация на здравно-образователни проекти от НПО, училища, младежки клубове, РЗИ за превенция на тютюнопушенето.	РЗИ , СХР	януари – декември 2012 г.	Проведени конкурси. Подобрено качество на проектите. Брой на участниците в конкурсите.
3.11.	Популяризиране на дейността на Кабинета за отказ от тютюнопушенето към РЗИ.	РЗИ	януари – декември 2012 г.	Брой посещения в Кабинета
3.12.	Изработване на подложки за чаши и разпространението им в заведения, които приоритетно се посещават от хора в посочените таргети.	СХР	март - декември 2012 г.	Брой разпространени материали Брой заведения
3.13.	Провеждане на кръгла маса за хода на Програмата и събиране на мнения за работата през следващите шест месеца с журналисти; медицински специалисти; педагози; психолози; представители на администрации и сдружения, имащи отношение към	РЗИ, СХР	юни 2012 г.	Брой присъстващи Медиен отзвук
4.	Ограничаване достъпа на младите хора до тютюневите изделия			
4.1.	Изготвяне на споразумение за съвместни дейности в борбата с тютюнопушенето между представители на правителствения и неправителствения сектор на областно ниво	РЗИ	април 2012 г.	Брой участници в споразумението
4.2.	Провеждане на регулярен надзор по изпълнение на споразумението по т. 4.1.	Страни по споразумение то	май – декември 2012 г.	Изпълнение на утвърден план по споразумението по т. 4.1. Брой и размер на наложените санкции за продажби на тютюневи изделия на малолетни и непълнолетни.
4.3.	Обявяване на резултатите от проверки, наложени санкции и предприети мерки на интернет страниците на партньорите	РЗИ , СХР	май-декември 2012 г.	Публикуване резултати в интернет